

Plán hodiny

Navrhovaná štruktúra hodiny [180 minút]

Ciele
hodiny

Preskúmať autorské právo v skutočnom živote pomocou skutočného príbehu o tvorcovi a jeho ceste k úspechu.
Podporiť kreativitu študentov.
Povzbudiť študentov, aby rozvíjali svoje vlastné riešenia problému.
Rozvíjať nápady študentov v oblasti dizajnu, vypracovať projekt obálky knihy.
Predstaviť študentom problematiku dvoch druhov práv, ktoré spadajú pod autorské právo: majetkové a osobnostné právo.
Zopakovať si, na čo sa autorské právo vzťahuje. Predstaviť študentom problematiku verejného vlastníctva.

Predchádzajúce
vzdelávanie

Študenti by mali mať vedomosti o autorskom práve (čo je to autorské právo, na čo sa autorské právo vzťahuje, aké typy práv autorské právo poskytuje), ochrana autorského práva a jeho porušovanie.

Príprava
učiteľa

Hodina môže byť vyučovaná v knižnici alebo si môžete priniesť nejaké knihy so sebou do triedy, aby ste mali na hodine nejaké príklady, medzi inými by nemali chýbať kópie kníh Christophera Paoliniho.

Začiatok

- Spýtajte sa študentov, čo je autorské právo a na čo sa autorské právo vzťahuje, aby ste zistili, aké majú vedomosti. Odpovede študentov doplňte nasledujúcimi informáciami:
  - Zdôraznite, že autorské právo nechráni myšlienku či nápad, ktoré viedli k vzniku diela, ale len samotné dielo.
  - Vysvetlite, že cieľom autorského práva je ochrana autorov (spisovateľov, umelcov, hudobných skladateľov atď.) pri ich tvorbe. Takéto výtvary sa zvyčajne označujú ako „diela“. Diela, na ktoré sa vzťahuje autorské právo, zahŕňajú okrem iného: literárne diela, ako sú romány, básne a hry; referenčné diela ako encyklopédie a slovníky; databázy; novinové články; filmy a televízne programy; hudobné kompozície; choreografie; umelecké diela, ako sú maľby, kresby, fotografie a sochy; architektúra; reklamy, mapy a technické výkresy; počítačové programy.
- Spýtajte sa študentov, ako dlho trvá, kým dielo dosiahne autorskoprávnu ochranu? (vyjadrenie nápadu alebo myšlienky)
  - Zdôraznite, že ochrana autorského práva sa získa automaticky bez potreby registrácie alebo iných formalít. Na dielo sa vzťahuje ochrana autorského práva ihneď po jeho vytvorení. Použitie symbolu autorského práva © je nepovinné: dielo je chránené aj bez tohto symbolu. Skúsenejší študenti by sa mohli zoznámiť s otázkou národného systému dobrovoľnej registrácie a ukladania diel, ktorý sa poskytuje v mnohých krajinách. Mohli by ste vysvetliť, že tieto systémy uľahčujú riršiť napríklad otázky sporov týkajúcich sa vlastníctva diela, financovania transakcií, predaja, postúpenia a prevodov práv. Spýtajte sa študentov, ako to funguje v našej krajine.

Main

- Rozdajte knihy a požiadajte študentov, aby sa dobre oboznámili s obálkou a vnútornými stranami a zistili, kto vlastní autorské právo k textu a umeleckému dielu na obálke. Analyzujte informácie, ktoré študenti zozbierali - spýtajte sa študentov na meno a rok, ktorý nasleduje po symbole ©. Mali by si všimnúť, že nie vždy meno autora musí byť aj meno vlastníka autorských práv.

- Predstaviť študentom dva druhy práv, na ktoré sa autorské práva vzťahujú: majetkové práva, ktoré majiteľovi umožňujú získať finančnú odmenu za použitie a využívanie diela; a osobnostné práva, ktoré poukazujú na osobné spojenie medzi autorom a dielom.

- Pokročilejším študentom by sa mohlo predstaviť ako je možné autorské práva previesť:

autori sa môžu rozhodnúť predať majetkové práva na svoje diela. Predajom svojich práv sa autori môžu sústrediť na vytváranie nových diel, zatiaľ čo ostatní sa starajú o reprodukciu, preklad, prispôbenie a distribúciu svojich starých diel. Tí, ktorí si kupujú ekonomické práva autorov, sa tiež nazývajú nositelia práv.

Osobnostné práva sú nezávislé od majetkových práv a vždy ostávajú autorovi, aj vtedy keď sa majetkové práva predajú.

-Predstavte študentom diela Christophera Paoliniho.

- Odkážte sa na prípadovú štúdiu Christophera Paoliniho.

- Aktivita 1 – práca v dvojici.

- Aktivita 2 – práca v skupinách.

- Spýtajte sa študentov, prečo by sa mali zaujímať o autorské práva a s čím sa stretávajú v bežnom živote, čo je chránené autorským právom. Študenti by mali prísť s príkladmi, ako sú eseje, básne, texty, obrázky atď. Zdôraznite, že domáce úlohy sú tiež chránené autorským právom. V tomto bode by sa mali študenti zväziť etické a právne aspekty. Mali by dospieť k záveru, že kopírovanie domácich úloh od iného študenta je nielen podvádzanie, ale aj krádež jeho autorského práva. Pokročilejší študenti by sa mohli zoznámiť s problémami plagiátorstva, pirátstva a zdieľania súborov typu peer-to-peer (P2P).

- Aktivita 3 – individuálna úloha

- Predstavte študentom tému verejnej domény

- Spýtajte sa študentov, ako dlho autorské právo chráni ich kresby. Vysvetlite, že autorské právo má časový limit: zvyčajne trvá minimálne život autora plus 50 rokov po jeho/jej smrti. V mnohých krajinách však autorské práva trvajú dlhšie ako minimálne obdobie (v USA a Európskej únii ochrana autorských práv zvyčajne trvá po celý život autora plus 70 rokov po smrti autora). Po uplynutí tohto času je dielo verejným majetkom. Potom bude mať každý právo použiť diela bez osobitného súhlasu vlastníka autorských práv. Diela vo verejnom vlastníctve môžu byť použité akýmkoľvek spôsobom. Zdôrazňuje, že majetkové práva zanikajú; morálne práva zvyčajne platia aspoň tak dlho, ako majetkové práva, hoci v niektorých krajinách platia navždy.

Zdôraznite, že keď študenti budú hľadať verejné diela, nemali by zabúdať na súvisiace práva. Napríklad, klasické hudobné kompozície, ako napríklad Chopinove, sú teraz verejným majetkom. Súčasné predstavenia a nahrávky takýchto skladieb môžu byť stále chránené súvisiacimi právami. To znamená, že pôvodná kompozícia môže byť hraná na verejných recitáloch alebo byť začlenená ako časť piesne. Nemôžu však kopírovať, distribuovať, vyslať alebo inak používať nahrávky kompozícií, ktoré sú stále chránené súvisiacimi právami.

Porozdávajte niektoré známe diela, ktoré sú verejným majetkom a niektoré, ktoré nie sú. Dajte študentom nejaké informácie o živote autora, jeho národnosť. Vysvetlite, že v niektorých krajinách (napríklad v Európskej únii) autorské právo na literárne diela vyprší 70 rokov po smrti autora.

Požiadajte študentov, aby identifikovali diela, ktoré ešte nie sú verejným majetkom. Pokročilejší študenti by sa mohli zoznámiť s otázkou trvania ochrany autorského práva vo svojej krajine a rôznych variácií v závislosti od toho, kto dielo vytvoril a typu diela. Ak chcete rozvíjať nestrannosť študentov, môžete ich odkázať na národné úrady pre autorské práva alebo ich povzbudiť, aby si prečítali vnútroštátne zákony o autorskom práve a našli informácie o nastolených problémoch.

Požiadajte študentov, aby napísali esej na jednu z nižšie uvedených tém. Vysvetlite, že by mohli citovať malý úryvok z prípadovej štúdie, aby zvýšili dôveryhodnosť svojich nápadov.

1. Prečo je distribúcia niekoho práce zadarmo nesprávna?
2. Čo je na kopírovaní a predaji niekoho iného diela bez jeho/jej súhlasu nesprávne?

Požiadajte študentov, aby šli do školskej knižnice a našli článok v časopise o ďalšom mladom tvorcovi. Požiadajte študentov, aby si tento článok podrobne preštudovali a pripravili referát s názvom „Príbeh tvorivosti: od fantázie po komerčný úspech“. Vysvetlite, že knihovník im môže legálne poskytnúť fotokópiu článku pod podmienkou, že ho používajú iba na vzdelávacie účely a že ho neposúvajú ďalej.

Domáca úloha

Christopher Paolini

Niečo o mladom spisovateľovi

Americký spisovateľ Christopher Paolini sa narodil v roku 1983 v Južnej Kalifornii. Vyrastal v Paradise Valley v Montane. Jeho rodinný dom sa nachádza pri rieke a je obklopený horami. Má mladšiu sestru Angelu. Christopher študoval doma so svojimi rodičmi, namiesto toho, aby chodil do školy. Už ako pätnásťročný absolvoval strednú školu. Skôr ako dosiahol 20 rokov, bol Christopher najpredávanejším autorom fantasy románov o dobrodružstvách chlapca Eragon a jeho draka.

Christopherova tvorba

Christopher vždy rád čítal knihy, najmä fantasy romány. Ako dieťa písal poviedky a básne. Keď mal len 15 rokov, v roku 1999, napísal svoju prvú knihu Eragon. Trvalo mu rok, kým prepracoval a vylepšil prvý koncept. Potom ukázal knihu rodičom, ktorí si ju tak zamilovali, že sa ju rozhodli vydať. Všetci vedeli, že kniha môže byť hlavným zdrojom príjmu celej rodiny. Christopher oblečený do stredovekého kostýmu pomáhal rodičom propagovať knihu v knižniciach, kníhkupectvách a školách. Bolo to ťažké a únavné obdobie pre celú rodinu Paolini, ale v roku 2002 nastal šťastný zlom. Tínedžer Ryan si kúpil knihu na dovolenke v Montane a veľmi si zamiloval Eragonov príbeh. Presvedčil svojho otčima, známeho autora Carla Hiaasena, aby si ho prečítal. Vďaka odporúčaniam Hiaasena sa jeho vydavateľ Alfred A. Knopf (Random House) rozhodol vydať Eragon. Kniha musela byť znovu redigovaná, v roku 2003 sa konečne dostala do kníhkupectiev, aby si ju mohli prečítať a užívať milióny ľudí.

O Eragonovi

Fantasy romány o Eragonovi boli pôvodne plánované ako trilógia Keď však Christopher napísal druhú, tretiu a štvrtú knihu, Eldest, Brisingr a Inheritance, rozhodol sa, že je potrebné pokračovať. Takto vznikla tetralógia Odkaz Dračích jazdcov. Pôvodne to mala byť trilógia, ale tretí diel bol obsiahlejší, ako autor pôvodne zamýšľal, a preto ho rozdelil ešte do štvrtého dielu s názvom Eragonov sprievodca po Alagaësii. Príbeh rozpráva z Eragonovho pohľadu a podrobne opisuje postavy a prostredie uvedené v iných románoch.

Christopherova kreativita

Christopherovo písanie bolo inšpirované knihami jeho obľúbených autorov, ako sú Bruce Coville, J. R. R. Tolkien a Phillip Pullman, a ďalšími dielami, ako sú Virgil's Aeneid a preklad Beowulfa od Seamusa Heaneyho. Opis magickej krajiny Alagaësia v jeho knihách bol podnietený nádhernou scenériou Montany. Jazyky, ktoré Christopher pre svoje postavy vymyslel, boli čiastočne založené na starej nórcine a ďalších existujúcich jazykoch. Hoci jeho písanie ovplyvnilo mnohé faktory, myšlienky vyjadril originálnym spôsobom.

Prehľad

Christopherova cesta k úspechu sa začala čitateľskou vášňou. Knihy, ktoré čítal, ho nielen inšpirovali, ale čo je dôležitejšie, rozvíjali jeho fantáziu a kreativitu. Originalitu a nápaditosť jeho diel chráni autorské právo. Vášeň k čítaniu, tvorivosť, usilovnosť, vytrvalosť a autenticnosť umeleckého vyjadrenia ho priviedli k úspechu. Dnes je rád, že jeho knihy inšpirujú aj mladých ľudí k čítaniu a písaniu svojich vlastných príbehov.

Christopher Paolini

Aktivity študentov

Activita 1

V prípadovej štúdii ste práve čítali, že Christopher Paolini je veľmi úspešný mladý spisovateľ. Identifikujte črty a okolnosti, ktoré pomohli Christopherovi dosiahnuť úspech.

Activita 2

Predstavte si, že ste Christopherov priateľ. Christopher vás požiadal o radu ako by mohol propagovať svoju knihu.

- Prezrite si prípadovú štúdiu a identifikujte Christopherove nápady na propagáciu.
- Uveďte svoje vlastné nápady a tipy, ktoré by mohli Christopherovi pomôcť pri propagácii jeho knihy.
- Poradte Christopherovi, čo by mohol urobiť, aby zabezpečil ochranu vlastníctva propagovaných diel.
Svoje nápady predstavíte pred triedou.

Activita 3

Eragon a ďalšie Christopherove knihy už majú svoje rozloženie a identitu, ale považujte sa za dizajnéra, ktorý ilustruje obal jednej z kníh Christophera. Ak chcete, môžete na prípravu návrhu použiť počítačový grafický program a internetové zdroje, ale pri ich používaní pamätajte na ochranu autorských práv.

Christopher Paolini

Poznámky učiteľa

Activita 1

Autorské právo – poznámky učiteľa

- a) Študenti by mali identifikovať nasledujúce:
vášeň pre čítanie,
živá predstavivosť,
vytrvalosť,
pracovitosť a
čas strávený písaním a propagáciou kníh.
- b) Študenti by mali zdôrazniť, že rodičia vždy verili v jeho talent a že ho podporovali.
- c) Študenti by si mali všimnúť, že sa Christopher nebál vydať svoju prvú knihu alebo ju propagovať v knižniciach, kníhkupectvách a v školách, pretože bola chránená autorskými právami od okamihu jej napísania. Bol chránený, ak by knihu niekto kopíroval, predával alebo distribuoval bez jeho súhlasu.
- d) Spýtajte sa študentov, v ktorom okamihu Christopherovej kariéry bola ochrana autorských práv obzvlášť užitočná a prečo. Odpoveď:
Ochrana autorských práv existovala od okamihu, keď Christopher prišiel s originálnym dielom. Ochrana autorských práv bola užitočná vo všetkých nasledujúcich krokoch, ktoré podnikol na svojej ceste stať sa slávnym spisovateľom, keď:
- prvýkrát ukázal svoj román rodičom,
  - rodičia uznali ekonomickú hodnotu jeho románu,
  - sami vydali román,
  - Christopher a jeho rodičia propagovali román v miestnych knižniciach, školách a kníhkupectvách oblečení do stredovekých kostýmov,
  - si knihu na podnet nevlastného syna prečítal známy autor Ryan Hiaasen,
  - sa vydavateľ Alfred A. Knopf (Random House) na podnet Ryana Hiaasena rozhodol vydať knihu v roku 2002 a
  - v roku 2003 distribuovali knihu do kníhkupectiev po celom svete.
- e) Požiadajte študentov, aby prišli s najhorším možným scenárom porušovania autorského práva. Odpovede sa môžu líšiť, ale mali by obsahovať aspoň niektoré z nasledujúcich:
- V ktorejkoľvek fáze mohol niekto odkopírovať Christopherov román a tvrdiť, že je jeho autorom.
  - Ryan a jeho nevlastný otec mohli knihu zrevidovať, a potom ju odovzdať editorovi ako svoju vlastnú.
  - Niekto mohol vytvoriť film alebo videohru bez Christopherovho súhlasu.
  - Ak by nemal autorské právo, mohol prísť o všetky peniaze, ktoré by mohol zarobiť predajom kníh.
  - Niekto mohol bezplatne distribuovať kópie jeho kníh, filmov alebo on-line videohier namiesto toho, aby za ne zaplatil.
  - Niekto mohol napísať knihu s tým, že zmenil iba mená postáv.

Activita 2

Študenti by mali byť povzbudení rozvíjať svoje vlastné riešenia problému. Niektoré z oblastí propagácie, ktoré by mohli študenti identifikovať, sú:
rozhlasové a televízne rozhovory,
oficiálna webová stránka,
písanie internetového blogu,
fotografie mladého spisovateľa použité na plagátoch, obaloch časopisov ap.,
tričká, písacie potreby atď. s fotografiami a kresbami postáv z kníh.

Na tabuľu vypíšte zoznam nápadov, čím vytvoríte jeden zoznam pre celú triedu. Keďže tretia časť úlohy je náročnejšia pre väčšinu študentov, práca s ňou bude úspešnejšia pod vedením učiteľa. Študenti by mali byť povzbudení, aby myšlienku vyjadrili originálnym spôsobom a na základe vlastnej predstavivosti. Pripomeňte študentom, aby neporušovali autorské právo ostatných. Po dokončení vystavte všetky kresby v triede a nechajte študentov, aby ich porovnali. Zdôraznite, že hoci myšlienka bola rovnaká, jej vyjadrenia sú odlišné a všetky sú chránené autorským právom: študenti sú vlastníckmi autorského práva svojich kresieb. Požiadajte každého študenta, aby na svoju kresbu vložil symbol © spolu s menom a rokom vytvorenia.

Activita 3

